

VICTOR BONATO
BRUNO DEMATTIO
STEFANOS GAZIS
HANS GEIPEL
HERMANN GOEPFERT

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΤΕΧΝΗΣ / ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
GOETHE ΑΘΗΝΩΝ
ΟΜΗΡΟΥ 15 / GALERIE
DAEDALUS BERLIN

ARNULF HOFFMANN
ADOLF LUTHER
WOLFGANG REINDEL
GÜNTER WESELER
LUDWIG WILDING

9

ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

VICTOR BONATO

Geb. 1934 in Köln
 1957/60/61 Studium in Köln
 1954 - 59 Studium in USA
 1966 erste Spiegelverformungen
 Mitglied der Gruppe «K-66»
 1969 Auftrag für zwei Spiegelwände, «Neue Galerie der Stadt Aachen»
 Lebt in Köln

EINZELAUSSTELLUNGEN — ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

1966 Galerie Porta, Wuppertal-Barmen
 1968 Galerie Falazik, Bochum
 Galerie Junge Generation, Hamburg
 1969 Galerie Peuckert, Bonn
 1970 Galerie Nebelung, Düsseldorf
 Galerie Daedalus, Berlin
 Galerie Wilbrand, Köln
 Galerie Liemersdorf-Rimpl, Essen

AUSSTELLUNGSBETEILIGUNGEN — ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

1966 K-66, Stadthalle Neuß
 1967 public eye, Kunsthaus Hamburg
 1968 Rhein-Tiber-Preis, Rom
 1969 K-66, Kunstverein Köln
 1970 Ars Baltica, Visby, Gotland
 Westdeutscher Künstlerbund, Hagen
 Deutscher Künstlerbund, Bonn

AUSGESTELLTE WERKE — ΕΚΤΙΘΕΜΕΝΑ ΕΡΓΑ

4/70 1970 Glasspiegel auf Holz 103x103x5 γιάλινοσ καθρέφτης πάνω σε ξύλο
 3x3 kk-10 1968 » » » 51x51x5 » » » » »
 I-kk-70 1970 » » » 53x53x5 » » » » »
 g-kk-69 1969 » » » 50x50x3 » » » » »

ΒΙΚΤΩΡ ΜΠΟΝΑΤΟ

Γενν. τό 1934 στην Κολωνία
 1957/60/61 σπουδές στην Κολωνία
 1954 - 59 σπουδές στην Αμερική
 1966 παραμορφώσεις με καθρέφτες
 Μέλος της ομάδας «K-66»
 1969 παραγγελία για 2 τοίχους με καθρέφτες, «Νέα Γκαλερί της πόλης του Ααχεν»
 Ζεί στην Κολωνία

BRUNO DEMATTIO

Geb. 1938
 Lebte mehrere Jahre auf der Strasse zwischen Paris, Bombay, Tanger und Istanbul
 1961 - 62 Vorlesungen bei Max Bense
 Versuche, konkrete Poesie zu schreiben
 Lebt in Stuttgart

EINZELAUSSTELLUNGEN — ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

1965 Museum las Palmas de Gran Canaria
 1967 Galerie am Berg, Stuttgart
 1968 Galerie Niedlich, Stuttgart
 1969 Galerie Daedalus, Berlin
 Galerie Hauptstraße 1, Gelsenkirchen

GRUPPEN-AUSSTELLUNGEN — ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

1966 Galerie Hildebrand, Klagenfurt
 1967 Galerie Hauptstraße 1, Gelsenkirchen
 Galerie Jülicher, Mönchengladbach
 1968 Kunst und Kunststoff, Wiesbaden, Ludwigshafen, Dortmund
 public eye, Hamburg
 1969 Frühjahrsmesse Berliner Galerien
 1969 Operationen im Museum Fridericianum, Kassel

AUSGESTELLTE WERKE — ΕΚΤΙΘΕΜΕΝΑ ΕΡΓΑ

King of Koks 1968, 5 Teile Plexiglas 100x20x20 κιγκ όφ κόκς 1968, 5 τμήματα από συνθ. γυαλί
 Objekt 1/68 1968 Holz, Plexiglas, Wasser 102x18x9 αντικείμενο 1/68 1968 ξύλο, συνθετικό
 (γυαλί, νερό)

ΜΠΡΟΥΝΟ ΝΤΕΜΑΤΙΟ

Γενν. τό 1938
 Έζησε αρκετά χρόνια μεταξύ Παρισιού, Βομβάης, Ταγγέρης και Κωνσταντινουπόλεως
 1961 - 62 μαθήτευσε κοντά στο Μάξ Μπένζε
 Προσπάθειες να γράψει συγκεκριμένη ποίηση
 Ζεί στη Στουτγάρδη

STEFANOS GAZIS

Geb. 20. Mai 1943 in Modion
 Lebte bis 1962 in Athen
 1965 - 70 Studium an der Akademie für Grafik
 Berlin
 1970 Studium an der Hochschule für Bildende
 Künste (Kunstpädagogik), Berlin
 Lebt in Berlin

AUSSTELLUNGEN — ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 1967 Galerie Daedalus, Berlin
 1968 Erste Experimente Lichtreflektion und Lichtfarbe
 (πρώτα πειράματα αντανάκλασης φωτός και φωτεινών χρωμάτων)
 Wanderausstellung Junge Grafik, Berlin
 1969 Frühjahrsmesse Berliner Galerien
 16.7 - 11.10. Operationen im Museum Fridericianum, Kassel
 Galerie Daedalus, Berlin
 Miniobjekte, Berlin
 Beindersheim, Stuttgart

AUSGESTELLTE WERKE — ΕΚΤΙΘΕΜΕΝΑ ΕΡΓΑ

Lichtobjekt 2/1968 Plexiglas, Metall, Motor 50x150x12 φωτο-άντικειμενο 2/1968 συνθετικό
 (γιαλί, μέταλλο, κινητήρας
 » b3/1969 » » » 45x50x12 » » β3/1969

ARNULF HOFFMANN

Geb. 1935 in Danzig
 1956 - 61 Studium an der Hochschule für Bildende
 Künste in Berlin
 1959 Aufenthalt in Florenz
 1960 Aufenthalt in Paris, Begegnung mit Harry
 Kramer
 Erste Pendel-Objekte in Berlin
 Seit 1962 Ausstellungsbeteiligungen in Deutsch-
 land

EINZELAUSSTELLUNGEN — ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Ab 1968 Einzelausstellungen in Berlin, Düsseldorf, Hamburg, München

AUSGESTELLTE WERKE — ΕΚΤΙΘΕΜΕΝΑ ΕΡΓΑ

Fünf Pendel 1970 Metall, 6 Teile 73x22x15 πέντε έκκρεμη 1970, μέταλλο, 6 τμήματα
 Bilabil 1970 » 3 Teile 90x63x30 μπιλαμπιλ » » 3 »

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΑΖΗΣ

Γενν. στις 20 Μαΐου 1943 στο Μόδιο
 Ζούσε μέχρι το 1962 στην Αθήνα
 1965 - 70 σπουδές στην Ακαδημία Γραφικών Τε-
 χνών του Βερολίνου
 1970 σπουδές στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τε-
 χνών του Βερολίνου
 Ζει στο Βερολίνο

ΑΡΝΟΥΛΦ ΧΟΦΜΑΝ

Γενν. το 1935 στο Ντάντσιχ
 1956 - 61 σπουδές στην Ανωτάτη Σχολή Καλών
 Τεχνών του Βερολίνου
 1959 παραμονή στη Φλωρεντία
 Πρώτα αειρούμενα αντικείμενα στο Βερολίνο
 1960 παραμονή στο Παρίσι, συνάντηση με το
 Χάρρυ Κράμερ
 Από το 1962 συμμετοχή σε εκθέσεις στη Γερμανία

HANS GEIPEL

Geb. 1927 in Meiningen/Thüringen
 1946 Werkkunstschule Erfurt
 1950 Werkkunstschule Offenbach
 1955 selbständiger Grafik-Designer in Stuttgart,
 Art Direction für den Süddeutschen Rundfunk
 1959 Zeichenfilme für den Hessischen Rundfunk
 1963 kinetische Objekte
 1966 - 67 Chefredakteur und Mitgründer von
 «FORMAT», Zeitschrift für visuelle Kommuni-
 kation

EINZELAUSSTELLUNGEN — ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 1963 Knoll international, Stuttgart
 Knoll International, Frankfurt
 1964 Galerie Rall, Göppingen
 Galerie Becher, Wuppertal
 1965 Galerie am Berg, Stuttgart
 Galerie am Jakobsbrunnen und Galerie Schanze, Münster
 Galerie Nebelung, Düsseldorf
 Galerie Moering, Wiesbaden
 Galerie im Zimmertheater, Tübingen
 Galerie Brechbühl, Grenchen
 1966 Galerie Behr, Stuttgart
 1969 Galerie Springer, Berlin
 1970 Interior, Frankfurt
 Heseler, München
GRUPPENAUSSTELLUNGEN — ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ
 1966 Determinierte Form
 Leibnitz-Kolleg, Tübingen
 Kunstverein Graz
 1967 Haus Michael, Bochum
 Galerie Senatore, Stuttgart
 Technische Universität, Berlin
 Kunstmarkt 68, Köln
 1969 Galerie Behr, Stuttgart
 optical art, Kunstmarkt 69
 1970 Kunstmarkt 70
 Galerie Springer, Berlin

AUSGESTELLTE WERKE — ΕΚΤΙΘΕΜΕΝΑ ΕΡΓΑ

70/402/32 1970 Holz, Metall, Motor 50x50x8 70/402/32 1970 ξύλο, μέταλλο, κινητήρας
 70/381/11 1970 » » » » » » 70/381/11 1970 » » »
 70/375/5 1970 » » » 40x40x8 70/375/5 1970 » » »

ΧΑΝΣ ΓΚΕΪΠΕΛ

Γενν. το 1927 στο Μάιντιγκεν της Θουριγγίας
 1946 σπουδές στη Σχολή Έφαρμοσμένων Τεχνών
 της Έρφουρτης
 1950 σπουδές στην Σχολή Έφαρμοσμένων Τε-
 χνών του Όφφενμπαχ
 1955 ανεξάρτητος γραφίστας στη Στουτγάρδη,
 καλλιτεχνική διεύθυνση της Ραδιοφωνίας της Ν.
 Γερμανίας
 1959 κινούμενα σκίτσα για τη Ραδιοφωνία της
 Έσσης
 1963 κινητικά αντικείμενα
 1966 - 67 αρχισυντάκτης και συνιδρυτής του
 «FORMAT», περιοδικού οπτικής επικοινωνίας

HERMANN GOEPFERT

Geb. 1926 in Bad Nauheim
 Studium an der Städelschule, Frankfurt bei Albert
 Burkart und Theo Garre
 Seit 1961 Ausstellungen mit der Gruppe «ZERO»
 Lebt in Frankfurt

ΧΕΡΜΑΝ ΓΚΕΠΦΕΡΤ

Γενν. τὸ 1926 στὸ Μπάντ Νάουχαϊμ
 Σπουδὲς στὴ σχολὴ Στάντελ στὴν Φραγκφούρτη
 κοντὰ στὸν Ἄλμπερτ Μπούρκαρτ καὶ τὸν Τέο
 Γκάρρε
 Ἐκτὸς τὸ 1961 ἐκθέσεις μὲ τὴν ὁμάδα «ZERO»
 Ζεὶ στὴν Φραγκφούρτη

AUSSTELLUNGEN — ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 1953 Städt. Museum Leverkusen, Junge deutsche Maler
 1961 Woodstock Gallery, London
 1962 Galerie OREZ, den Haag
 Stedelijk Museum, Amsterdam
 Galerie Schindler, Bern
 1963 Galerie d, Frankfurt
 Galerie Diogenes, Berlin
 Studio f, Ulm
 1964 Galerie Knöll, Basel
 ICA, Philadelphia, ZERO
 Städt. Museum Nürnberg, Licht und Formen
 Documenta, Kassel
 1965 Galerie Situationen 60, Berlin
 Galerie Loehr, Frankfurt
 Gallery of Modern Art, Washington
 Kunsthalle Baden-Baden, Licht und Bewegung
 Biennale Venedig
 1966 Galerie Ricke, Kassel
 Galerie Aktuell, Bern
 Kunstakademie, Berlin
 Kunsthalle Bern, Weiß auf weiß
 1967 Galerie Lichter, Frankfurt
 Galerie Privée, Brüssel
 Kunsthalle Nürnberg
 Weltausstellung Montreal
 Palais des Beaux Arts, Brüssel
 1968 Triennale Mailand
 1969 Schloß Morsbroich, Leverkusen
 Kunstmarkt Köln
 Galerie Brachot, Brüssel
 Biennale Paris
 1970 Schloß Morsbroich, Leverkusen
 Haus am Waldsee, Berlin

AUSGESTELLTE WERKE — ΕΚΤΙΘΕΜΕΝΑ ΕΡΓΑ

Kin. Objekt 1968 Holz, Metall, Motor 80x70x9 κινητικό αντικείμενο 1968 (κινητήρας
 » » 1968 » » » 102x92x12 » » 1968 ξύλο, μέταλλο,

ADOLF LUTHER

Geb. 1912 in Krefeld
 Jurastudium
 1946 - 47 erste Teilnahme an Ausstellungen
 Seit 1958 freischaffend
 Lebt in Krefeld
 Seit 1962 Glas- und Aluminiumobjekte

ΑΔΟΛΦΟΣ ΛΟΥΤΕΡ

Γενν. τὸ 1912 στὸ Κρέφελντ
 Σπουδάζει νομικά
 1946 - 47 πρώτη συμμετοχὴ σὲ ἐκθέσεις
 Ἐκτὸς τὸ 1958 ἐλεύθερος ἐπαγγελματίας
 Ζεὶ στὸ Κρέφελντ

AUSSTELLUNGEN — ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 1963 - 1967 Teilnahme an «ZERO»-Ausstellungen
 Galerie Diogenes, Berlin
 Galerie d, Frankfurt
 Galerie Numero, Florenz und Rom
 Haus am Waldsee, Berlin
 Deutscher Werkbund, Hannover
 Philadelphia Institute of Temporary Art
 Atelier Fontana, Mailand
 Staatsgalerie Stuttgart
 Kunstpreis der Stadt Krefeld
 Kunsthalle Nürnberg
 Studiogalerie, Universität Frankfurt
 Galerie Denise René/Hans Meyer, Krefeld

AUSGESTELLTE WERKE — ΕΚΤΙΘΕΜΕΝΑ ΕΡΓΑ

- 1958-60 Materialobjekte (Licht und Materie) ὕλικά ἀντικείμενα (φῶς καὶ ὕλη)
 1961 Entmaterialisierungen ἀποὑλοποιήσεις
 1962-64 Lichtschleusen (Glas) δέσμες φωτὸς (γιαλί)
 Raublenden (Metall)
 Rauchobjekte ἀντικείμενα ἀπὸ καπνὸ
 1965 Optische Gläser (Linsen) ὀπτικά γιαλιά (φακοί)
 1966 » » (Hohlspiegel) » » (κοίλοι καθρέφτες)
 1967-70 Sphärische Objekte σφαιρικά ἀντικείμενα
 Focussierende Räume ἐστιάζοντες χώροι
 5x5 Hohlspiegel 1969 Glasspiegel, Holz, 94x94x12 5x5 κοίλοι καθρέφτες, γιαλί, ξύλο
 Spiegelobjekt/1 1970 » (Plexiglas) 25x25x7 ἀντικείμενο ἀπὸ καθρέφτη, ξύλο καὶ
 » /2 1970 » » 25x25x7 » » (συνθετικὸ γιαλί
 » /3 1970 » » 25x25x7 » » » »

WOLFGANG REINDEL

Geb. 1935 in Mannheim
Γενν. τὸ 1935 στὸ Μάνχαϊμ

AUSSTELLUNGEN — ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 1965 Galerie Loehr, Frankfurt
Marlies Hess Stiftung, Hessischer Rundfunk, Funkhaus Ffm
1966 Licht und Bewegung, Baden-Baden und Düsseldorf
Pianohaus Kohl, Gelsenkirchen
Kunstpreis der Jugend, Baden-Baden
1967 Galerie Grisebach, Lichte, Farbe, Bewegung, Heidelberg
Kunsthalle Nürnberg, Licht, Bewegung, Farbe
Galerie Denise René/Hans Meyer, Krefeld
Galerie Jülicher
Haus der Kunst, München, Herbstsalon
Neue Gruppe Saar (als Gast), Saarbrücken
1968 Galerie Loehr, Frankfurt
Galerie Hauptstraße I, Gelsenkirchen
Galerie Mutzenbach, Dortmund
public eye, Hamburg
1969 Galerie Onnasch, Berlin
Galerie Daedalus, Berlin
Intermedia, Heidelberg
1970 Frühjahrsmesse Berlin

AUSGESTELLTE WERKE — ΕΚΤΙΘΕΜΕΝΑ ΕΡΓΑ

Kinet. Raster 1968 Holz, Gaze, Metall 120x120x20 κινητικό ράστερ 1968 ξύλο, γάζα, μέταλλο

LUDWIG WILDING

Geb. 1927 in Grünstadt/Pfalz
1955 erste Beispiele von Überlagerungsstrukturen
1957 wird die Linie zum Grundelement aller Untersuchungen
1960 Reduktion der Farbe auf schwarz-weiß
1967 Berufung an die Hochschule für Bildende Künste Hamburg

AUSSTELLUNGEN — ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 1961 Framnkfurter Zimergalerie
1963 Nouvelle tendance II, Zagreb
1964 Nouvelle tendance, Paris
1965 The responsive eye, Museum of Modern Art, New York
Nouvelle tendance III, Zagreb
Licht und Bewegung, Baden-Baden
1966 Salon de mai, Paris
1967 Neue Wege, Dortmund
Kinetika, Wien

ΒΟΛΦΓΚΑΝΓΚ ΡΑΪΝΤΕΛ

Γενν. τὸ 1927 στὴ Γκρύνστατ τοῦ Παλατινάτου
1955 πρῶτα δείγματα ἐπιθεματικῶν δομῶν
1957 ἡ γραμμὴ γίνεται βασικὸ στοιχεῖο ὅλων τῶν ἐρευνῶν
1960 περιορισμὸς τῶν χρωμάτων σὲ μαύρο-ἄσπρο
1967 διορισμὸς στὴν Ἀνωτάτη Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Ἀμβούργου

ΛΟΥΝΤΒΙΧ ΒΙΑΝΤΙΝΓΚ

GÜNTER WESELER

Geb. 1930 in Allenstein
1956 - 62 Struktur und Bewegungsbilder
1962 - 65 erotische Bilder und Haarbilder
1964 erste Atemmusik
1966 Atem- und Quellobjekte
1967 Atemmusik IV (Aktionsmusik für Kinderinstrumente und mitwirkendes Publikum)
1968 Atmender Bühnenraum für Schönbachs «Geschichte von einem Feuer»
1969 - 70 Atemwand 3x9 m in Hertzen/Westfalen

EINZELAUSSTELLUNGEN — ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 1961 Galerie Appel, Frankfurt
1966 Kunsthalle (Abendausstellung), Düsseldorf
1967 Kunstverein, Hannover
Galerie Thomas, München
Haus Ruhnau, Essen
1968 art intermedia, Köln
Galerie Gunar, Düsseldorf
1969 Räume, Leverkusen, Schloß Morsbroich
Kunstmuseum (Düsseldorfer Scene), Luzern
Kunstmarkt, Köln
1970 Die Insel, Hamburg
Kunstverein, Konzepte, Göttingen
1971 Kunsthalle Köln
Art College, Edinburgh

AUSGESTELLTE WERKE — ΕΚΤΙΘΕΜΕΝΑ ΕΡΓΑ

Atemobjekt b/41 1968 Fell, Holz, Motor 25x40x20 ἀντικείμενο ποῦ ἀναπνέει β/41 1968
» t/61 1970 » » » 10x20x30 προβιά, ξύλο, κινητήρας t/61 1970
» 1/1966 » » » 30x65x65 » » » 1/1966

- 1968 Städtisches Museum, Trier
1968 Galerie Denise René, Paris
1969 Konstruktive Kunst, Berlin

AUSGESTELLTE WERKE — ΕΚΤΙΘΕΜΕΝΑ ΕΡΓΑ

Objekt 46/1969 Holz, Plexiglas 50x50x5 ἀντικείμενο 46/1969 ξύλο, συνθετικό γυαλί
» 34/1969 » » 25x25x4 » 34/1969 » » »
» 37/1969 » » 25x25x4 » 37/1969 » » »

BEMERKUNGEN ZUR AUSSTELLUNG

bei der zusammenstellung einer ausstellung unter dem titel «kinetische kunst» fragt man: wie unterscheidet sich kinetik von anderen richtungen der zeitgenössischen bildenden kunst?

während sich die meisten künstler auf die dimensionen linie, fläche und raum beschränken, wird von den kinetikern die bewegung und damit die zeit in ihre künstlerische arbeit einbezogen. dies geschieht auf verschiedenartige weise:

in erster linie zeigt die ausstellung objekte konstruktiv arbeitender künstler. ihre arbeiten sind als untersuchungen optischer und physiologischer probleme anzusehen. durch sogenannte optische täuschungen und irritation der sehgewohnheiten wird unsere visuelle wahrnehmung untersucht und in frage gestellt.

zum beispiel: bei einem objekt von ludwig wilding sind zwei kongruente strukturen übereinander montiert. die untere ist schwarz auf weißen grund gedruckt; die zweite, schwarz auf durchsichtigem plexiglas, ist etwa 5 cm darüber befestigt. wenn der betrachter sich vor dem objekt bewegt, ändert sich sein blickwinkel zu den beiden strukturen. er glaubt eine bewegung wahrzunehmen, die tatsächlich nicht stattfindet, sondern nur durch die je nach blickwinkel verschiedene überlagerung der strukturen stattzufinden scheint. bei den kinetischen rastern von wolfgang reinold nehmen wir ähnliche scheinbare bewegungen wahr.

bruno demattio benutzt andere physikalische gesetzmäßigkeiten bei der herstellung seiner kinetischen objekte. er arbeitet mit der brechung des lichtes: eine lineare struktur wird durch wassersäulen oder plexiglasstäbe gesehen. je nach standpunkt des betrachters ändert sich der brechungswinkel des lichtes, so daß er eine scheinbare bewegung wahrnimmt, wenn er selbst sich bewegt.

von den spiegelobjekten von luther und bonato wird die umgebung der objekte mit all ihren farben, formen und bewegungen reflektiert. die umwelt wird in ungewöhnlicher und oft überraschender weise verfremdet und zur kritischen wahrnehmung angeboten.

die anderen beteiligten künstler benutzen mechanische bewegung zur gestaltung ihrer werke. goepfert und hoffmann regen den betrachter an, sich spielerisch zu betätigen. durch manuelle eingriffe kann er bewegungen auslösen oder unterbrechen. bei werken von geipel und welsler übernehmen elektromotoren mit einer entsprechenden ausrüstung diese aufgabe.

in den lichtobjekten von stefanos gazis wird die änderung des lichtvolumens als bewegung wahrgenommen.

allen ausgestellten arbeiten ist gemeinsam, daß sie durch die verwendung scheinbarer oder tatsächlicher bewegung die zeit in ihre arbeit einbeziehen. durch überraschungsmomente, verzerrungen und irritation machen sie die fragwürdigkeit unserer visuellen wahrnehmung bewußt und veranlassen zu kritischem sehen.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ

όταν συγκροτείται µιά έκθεση µε τίτλο «κινητική τέχνη» διερωτάται κανείς: σέ τί διαφέρει ή κινητική από άλλα ρεύµατα τών σύγχρονων εικαστικών τεχνών;

ένω οί περισσότεροι καλλιτέχνες περιορίζονται στις διαστάσεις γραµµή, επιφάνεια και χώρος, όσοι κάνουν κινητική τέχνη συµπεριλαµβάνουν τήν κίνηση και µαζύ τò χρόνο στην καλλιτεχνική τους έργασια. αυτό γίνεται µε διαφορετικούς τρόπους:

κατ' άρχήν ή έκθεση παρουσιάζει αντίκειµενα καλλιτεχνών που εργάζονται κονστρουκτιβιστικά. τὰ έργα τους πρέπει ν' αντιµετωπίζονται σάν έρευνες οπτικών και φυσιολογικών προβληµάτων. µε τις λεγόμενες οφθαλµαπάτες και τήν παρενόχληση τών οπτικών µας συνηθειών έρευνάται και «τίθεται έν άµφιβόλω» ή οπτική µας αντίληψη.

π.χ. σέ κάποιο αντίκειµενο τού λουντβιχ βίλντιγκ δύο κατασκευές που συµπίπτουν έχουν συναρµολογηθεί ή µία πάνω από τήν άλλη. ή κατώτερη είναι µαύρη, τυπωµένη πάνω σέ άσπρο φόντο· ή δεύτερη, µαύρη πάνω σέ διάφανο πλεξιγκλάς, είναι στερεωµένη περίπου 5 εκ. πιο ψηλά. όταν ό θεατής µετακινείται µπροστά στο αντίκειµενο, αλλάζει ή οπτική γωνία του ως πρός τις δύο κατασκευές. σχηµατίζει τήν έντύπωση ότι συλλαµβάνει κάποια κίνηση, ή οποία δέν γίνεται στην πραγµατικότητα παρά φαίνεται µόνο καθώς, ανάλογα µε τήν προοπτική, αλλάζει ή επιθεµατική διάταξη τών δύο δοµών µεταξύ τους. στά κινητικά ράστερ τού βόλφγκανγκ ράιντελ συλλαµβάνουµε παρόµοιες φαινοµενικές κινήσεις.

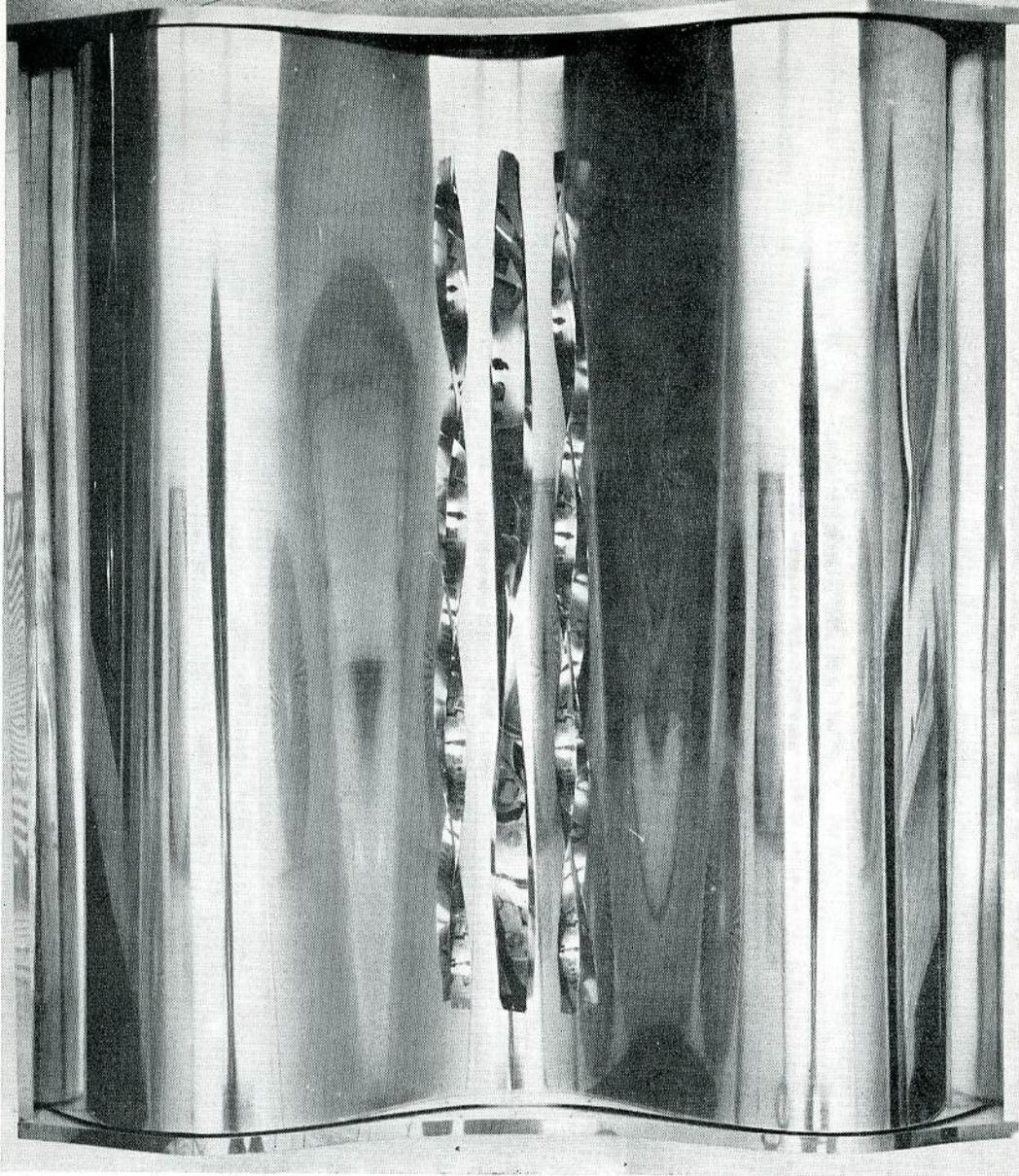
ό µπροσώ ντεµάτιο χρησιµοποιεί άλλη νοµοτέλεια τής φυσικής στην κατασκευή τών κινητικών του αντίκειµένων. εργάζεται µε τή διάθλαση τού φωτός: µιά γραµµική κατασκευή φαίνεται µέσα από στήλες νερού ή ράβδους πλεξιγκλάς. ανάλογα µε τήν προοπτική τού θεατή, µεταβάλλεται ή γωνία τής διάθλασης τού φωτός, έτσι ώστε καθώς αυτός κινείται, νά νοµίζει ότι αντίλαµβάνεται µιά φαινοµενική κίνηση.

στά αντίκειµενα - καθρέφτες τού λουτρερ και τού µπονάτο άνανακλάται ό χώρος γύρω από τὰ αντίκειµενα µε όλα του τὰ χρώµατα, τὰ σχήµατα και τις κινήσεις. τò περιβάλλον άποξενώνεται µε τρόπο άσυνήθιστο που συχνά ξαφνιάζει και προσφέρεται για κριτική αντιµετώπιση.

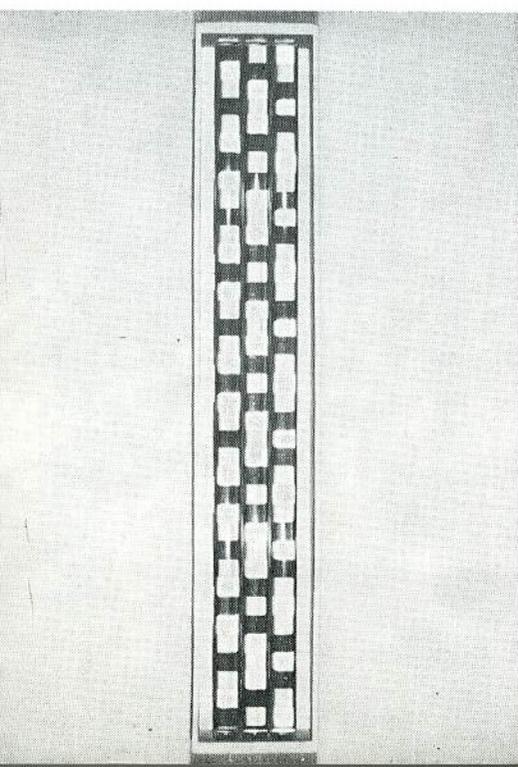
οί άλλοι καλλιτέχνες που συµµετέχουν στην έκθεση χρησιµοποιούν µηχανική κίνηση στη διαµόρφωση τών έργων τους. ό γκαϊπφερτ κι ό χόφφμανν προκαλούν τò θεατή νά παίξει. χειρολαβές τού προσφέρουν τή δυνατότητα νά προκαλέσει κινήσεις ή νά τις διακόψει. στά έργα τού γκαϊπελ και τού βέζελερ αυτό τò άναλαµβάνουν ήλεκτρικοί κινητήρες.

στά φωτοαντίκειµενα τού στέφανου γαζί ή άλλαγή τής έντασης τού φωτός συλλαµβάνεται από τις αισθήσεις σάν κίνηση.

σ' όλα τὰ έργα που έκτίθενται κοινό είναι τò ότι, µε τή χρησιµοποίηση φαινοµενικής ή πραγµατικής κίνησης, περικλείουν τόν παράγοντα χρόνο στη δουλειά τους. µε ξαφνιάσµατα, παραµορφώσεις και έρεθισµò ζυπνούν τήν άµφιβολία για τις δυνατότητες τής όρασης µας και έξωθούν σέ κριτική οπτική αντιµετώπιση.

HERMANN GOEPFERT

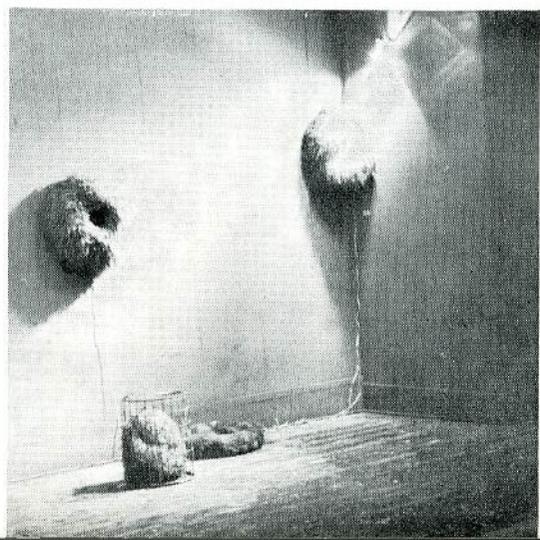

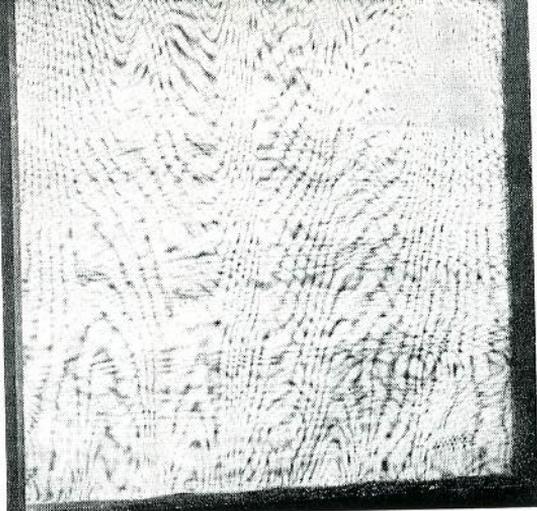
BRUNO DEMATTIO

VICTOR BONATO

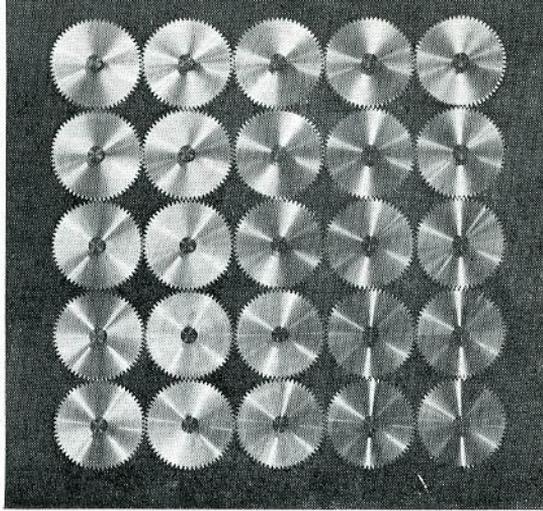

GÜNTER WESELER

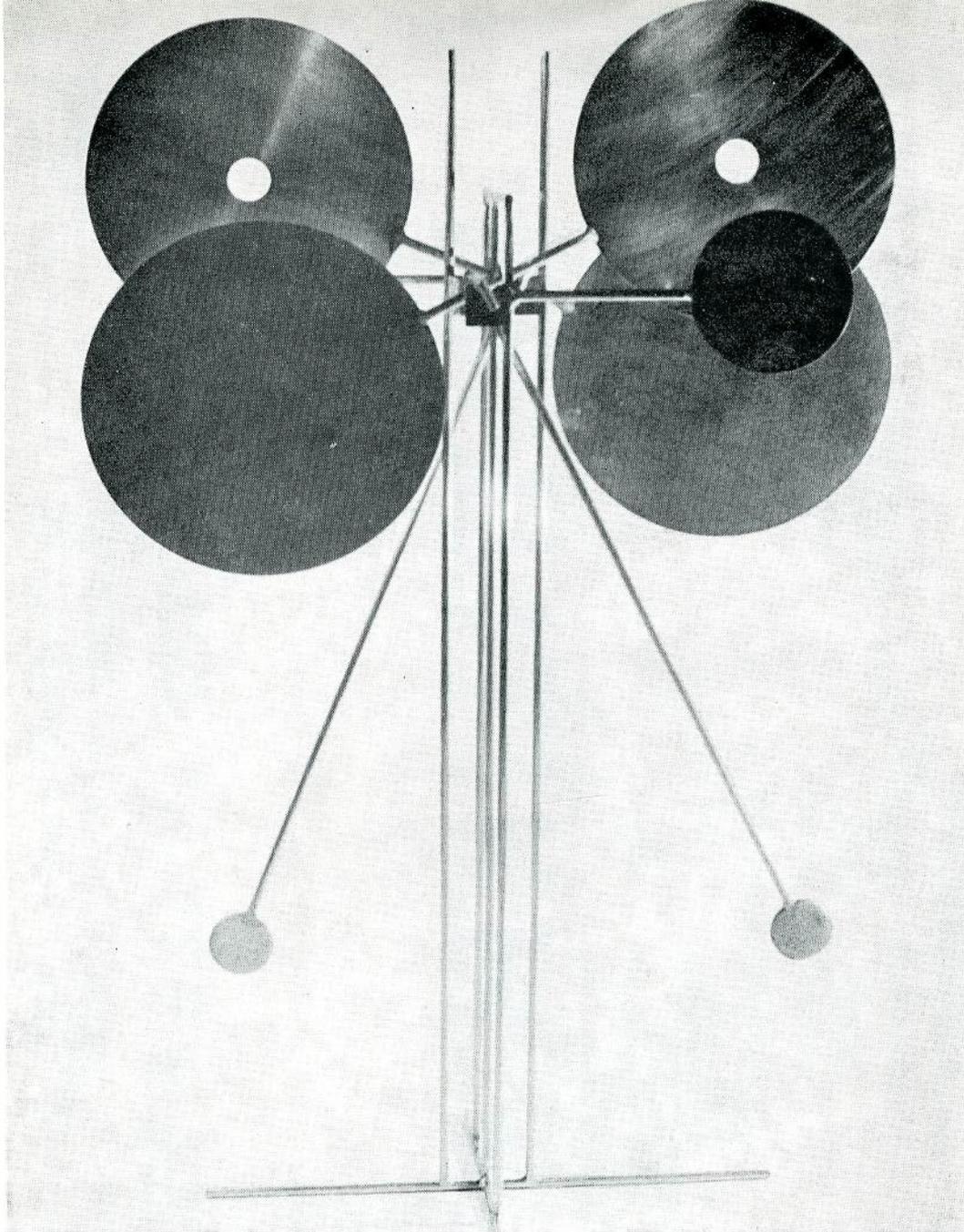

LUDWIG WILDING

HANS GEIPEL

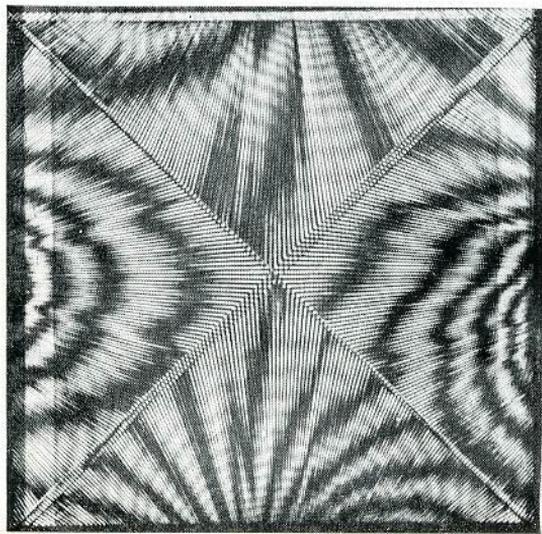

ARNULF HOFFMANN

STEFANOS GAZDARIS

ADOLF LUTHER

WOLFGANG REINDECKER

